

WWF *for a living planet*®

WWF
Lintulahdenkatu 10
00500 HELSINKI

Puh: (09) 7740 100
www.wwf.fi, www.panda.org

Ympäristöministeriö

5.9.2016

VIITE: YM018:00/2014
ASIA: WWF Suomen lausunto luonnoksesta uhanalaisten lajien suojelun toimintaohjelmaksi

WWF lausuu ohjelmasta seuraavaa:

Yleisiä huomioita

Ohjelmaesitys on oikeansuuntainen, mutta liian yleispiirteinen ”toiveiden tynnyri”. Moni hyvä toimenpide jäänee paperille resurssien puuttuessa. Uhanalaisten lajien suojelun mahdollistamiseksi laajassa mittakaavassa tulisikin varmistaa, että laajojen, esimerkiksi elinympäristöjen määrään ja laatuun liittyvien parannustarpeiden edellyttämien rahoitustarpeiden arviointi tehtäisiin vielä erikseen ja hallitus saisi todellisen tiedon tarvittavista resursseista, koska sitä ei tässä yhteydessä pystytty arvioimaan. Koko ympäristöhallinnon ja meidän sidosryhmien tulisi nostaa merkittävästi kunnianhimon tasoa uhanalaisten lajien ja niiden elinympäristöjen suojelussa.

Kuten tekstissä todetaan, uhanalaisten lajien turvaamiseen liittyviä ehdotuksia on tehty aiemmin useissa yhteyksissä ja monet niistä ovat edelleen ajankohtaisia: elinympäristöjen ja uhanalaisten luontotyyppien suojelua on käsitelty muun muassa uhanalaisten luontotyyppien, kansallisessa luonnon monimuotoisuuden toimintaohjelmassa ja luontotyyppisuojelelun kehittämistarpeita arvioineen työryhmän raportissa sekä myös luonnonsuojelulainsäädännön arviointiraportissa. Ongelmana ei niinkään ole tiedon ja toimenpide-esitysten puute, vaan niiden toteutus ja resursointi. Niihin tulee panostaa voimakkaasti, koska kansallisena ja kansainvälisenä tavoitteena on luonnon monimuotoisuuden köyhtymisen pysäyttäminen vuoteen 2020 mennessä.

On hyvä, että esitetyille toimenpiteille on määritelty toteutusaikataulu ja vastuutahot.

Toimintaohjelman keskeiset tavoitteet

Tekstissä ”Toimintaohjelmalla tavoitellaan uhanalaisten lajien tilan parantamista vuoteen 2020 mennessä ja uhanalaistumiskehityksen pysäyttämistä pidemmällä tähtäimellä.” ja ”Uhanalaisten lajien suojelun toimintaohjelma on osa Suomen luonnon monimuotoisuuden ja kestävän käytön strategian ja sen toteuttamiseksi laaditun toimintaohjelman toteuttamista. Lajien suojelun toimintaohjelman pidemmän aikavälin tavoitteena on uhanalaisten lajien häviämisen estäminen, lajien suojelutason parantaminen ja uhanalaistumiskehityksen pysäyttäminen.”

Suomi on sitoutunut pysäyttämään monimuotoisuuden köyhtymisen vuoteen 2020 mennessä. Esityksen perusteella vaikuttaa siltä, että valtioneuvoston periaatepäätös Suomen luonnon monimuotoisuuden suojelun ja kestävän käytön strategiasta vuosiksi 2012–2020 ja sen missio ”Suomi ryhtyy tehokkaisiin ja kiireellisiin toimiin luonnon monimuotoisuuden köyhtymisen pysäyttämiseksi vuoteen 2020 mennessä” olisi jo lähtökohtaisesti hylätty. Näin ei tule tehdä, vaan Suomen tulee aidosti pyrkiä kohti kansallisesti ja kansainvälisesti asetettua tavoitetta. Tähän asti tehdyt toimet ovat olleet riittämättömiä, koska uhanalaistumiskehitys on jatkunut. Uhanalaisuuden välitarkastelussa vuonna 2015 vuoden 2010 uhanalaisuusarvioinnissa arvioiduista lintulajeista 67 lajin luokitus muuttui uhanalaisemmaksi ja 18 lajin vähemmän uhanalaiseksi. Vaikka tulokset eivät olisi aivan suoraan vertailukelpoisia, on selvää, että lintujen osalta tilanne on kehittynyt merkittävästi huonompaan suuntaan. Vastaava kehitys on nähtävissä myös luonto- ja lintudirektiivien mukaisessa raportoinnissa. Vuonna 2013 toteutetussa raportoinnissa pystyttiin arvioimaan aiempaa useamman lajin suojelutaso edellisen kauden (vuodet 2001–2006) raportointiin verrattuna. Aiempaa useampi laji arvioitiin suojelutasoltaan epäsuotuisaksi huonoksi (U2) tai epäsuotuisaksi riittämättömäksi (U1) tai niiden trendi arvioitiin laskevaksi.

Yleisesti meriasioista

Uhanalaisten lajien hoitosuunnitelmassa Itämeren lajisto loistaa valitettavasti poissaolollaan. Kuten Suomen punaisessa kirjassa (2010) todetaan, Itämeri on 17 uhanalaisen lajin ensisijainen elinympäristö, mutta vedenalaisen luonnon ja lajiston kohdalla meillä on edelleen huomattavia tiedonpuutteita. Arvioinnissa ei esimerkiksi vuonna 2010 voitu lainkaan arvioida äyriäisiä tai leviä (näkinpartaisleviä lukuun ottamatta). Punaisessa kirjassa (2010) arvioiduista 20 näkinpartaislevistä 6 arvioitiin uhanalaisiksi, näistä yksi erittäin uhanalaiseksi ja yksi äärimmäisen uhanalaiseksi. Lisäksi EU:n luontodirektiivin alle kuuluvien lajien listalla on itämerennorpan, pyöriäisen ja useiden kalalajien rinnalla myös muita Itämeren lajeja kuten upossarpio ja meriuposkuoriainen. Niiden lajien tai lajiryhmien osalta joista tietoa on käytettävissä ei kuitenkaan esitetä toimenpide-ehdotuksia. Itämeren lajisto olisi voitu käsitellä omana kokonaisuutenaan muiden elinympäristöjen rinnalla ja toimenpide-ehdotukset olisi ehdottomasti tullut esittää.

Vaikka suoria toimenpiteitä ei voidakaan asettaa lajeille joista on puutteellista tietoa, tulisi Itämeren lajiston tiedonpuutetta mielestämme ehdottomasti korostaa tässä hoitosuunnitelmassa, ja tarkentaa miten tähän tiedonpuutteeseen tullaan tarttumaan. Myös lajiston luotettavan uhanalaisuusarvion tekeminen on toimenpide itsessään, joka huomattavasti vauhdittaisi vedenalaisen luonnon suojelua.

EU:n meristrategiapuitedirektiivin (MSD) toteuttamiseksi laadittu Suomen merenhoitosuunnitelman toimenpideohjelma 2016 – 2021 koskee myös uhanalaisia lajeja ja luontotyypppejä. Katsomme, että uhanalaisten lajien hoitosuunnitelmassa tulisi korostaa tämän toimenpideohjelman toimenpiteiden 26 (LUONTO2), 27 (LUONTO3) ja 28 (LUONTO4) toteuttamisen tärkeyttä. Näiden toimenpiteiden puitteissa kehitetään toimenpideohjelmia Itämeren uhanalaisille lajeille ja luontotyypeille, suojellaan vedenalaisia avainympäristöjä ja laaditaan ja toteutetaan Itämerennorpan suojeluun liittyviä hoitotoimenpiteitä.

4.1 Lajitiedon hallinta

Kuten tekstissä todetaan, uhanalaisten lajien turvaamisen kannalta on hyvin tärkeää, että kaikki oleelliset lajitietoaineistot saadaan toimijoiden käyttöön Lajitietokeskuksen kautta. Toimenpide-esitys 2 jää kuitenkin paljolti selvittämis- ja kehittämishankkeiden tasolle. Tavoitteeksi tulisi asettaa viranomaisten osin päällekkäisten lajitietokantojen, kuten ympäristöhallinnon Hertta-tietojärjestelmän Eliölajit-tietokannan ja Metsähallituksen LajiGIS-tietojärjestelmän toiminnallinen yhdistäminen.

Kohtaan 4.1. voisi mielestämme lisätä myös kommentti VELMU-inventointien pitkäaikaisen rahoituksen turvaamiseksi, kun nyt suunnitellaan VELMU 2 ohjelmaa.

4.2. Toimien priorisointi ja yhteistyön lisääminen

Käytännön hoito- ja muita turvaamistoimia lajien esiintymispaikoilla ei ole pystytty toteuttamaan riittävästi voimavarojen puutteessa. Myös toimijoiden välisessä tiedonkulussa on puutteita. Resurssien varmistaminen ja kohdentaminen oikeisiin kohteisiin on tärkeää. Toteutetaan lajien suojelun kannalta keskeisten, etenkin muuttavia lajeja koskevien ympäristösopimusten ja muiden kansainvälisten sitoumusten toimenpiteet ja suositukset tärkeimpiä ja vaikuttavimpia toimia painottaen. Esimerkiksi suden yhteispohjoismainen suojelu olisi tärkeä saada käyntiin.

Biotalouskestävyys tulisi varmistaa niin, ettei toiminnalla aiheuteta luonnon köyhtymistä ja lisätä uhanalaisten lajien määrää ja tätä varten tarvitaan selkeät indikaattorit, joiden seuranta on aktiivista. Tällä hetkellä hallituksen biotaloussuunta tukee lähinnä taloudellisen toiminnan kehittymistä, kun sen sijaan kestävä kehityksen kannalta oleellinen ekologinen kestävyys on jäänyt entisestään heikompaan asemaan.

Toimenpiteessä 12 tulisi puuttua myös siihen lainsäädännön puutteeseen, että vaikka LSL (47§) mukaan Ympäristöministeriön on tarvittaessa laadittava ohjelma erityisesti suojeltavan lajin kannan tai kantojen elvyttämiseksi, ei laissa ole määrätty miten nämä lajisuojeluohjelmat hyväksytään.

"Uhanalaisen metsälajiston turvaamisen toimenpide-ehdotuksista tärkeimmät liittyvät METSO-ohjelman jatkamiseen ja uhanalaisten lajien säilymistä tukevien metsänhoidon menetelmien edelleen kehittämiseen ja niistä viestimiseen." - mutta METSOLta on leikattu vuoden 2015 tasoon nähden noin 60% rahoituksesta mikä estää tavoitteeseen pääsyn.

4.3 Vapaaehtoistyö

WWF järjestää vapaaehtoistoimintaa kiinnostuneille muun muassa talkooleirien ja öljyntorjuntajoukkojen muodossa. Lisäksi WWF:n lajityöryhmien vuosikymmeniä jatkunut kenttätyö tuottaa arvokasta inventointitietoa useiden uhanalaisten lajien esiintymisestä ja kannan kehityksestä. Kilpailu vapaa-ajasta on kiristymässä, mutta ainakin WWF:llä vapaaehtoisten määrät ovat olleet jatkuvassa kasvussa jo vuosien ajan. Vapaaehtoistyössä on edelleen valtavasti kasvupotentiaalia ja tätä tulisi ehdottomasti hyödyntää Sipilän hallitusohjelman (2015) mukaisesti myös luonnonsuojelussa. WWF on myös jatkossa mielellään mukana järjestämässä ja kehittämässä eri vapaaehtoistyömuotoja. Jotta vapaaehtoisten antama arvokas työpanos ohjautuu luonnonsuojelun kannalta tärkeimpään kohteeseen, tarvitaan vapaaehtoiskentän ohjauksessa myös viranomaistyötä. Viranomaisten rooli on vapaaehtoisten tuottaman lajitiedon käsittelijänä ja kokoojana on säilytettävä vähintään nykyisellä tasolla. Lisäksi esimerkiksi Metsähallituksen tehtävä talkootyöhön sopivien kohteiden kartoittajana ja hoitosuunnitelmien laatijana on vapaaehtoistyön mielekkyyden ja suojelutavoitteiden saavuttamisen kannalta erittäin tärkeä. Järjestökentällä ei ole resursseja eikä valtuuksia kartoittaa vapaaehtoistyöhön parhaiten sopivia kohteita.

Vapaaehtoistyötä tarjoavien organisaatioiden kenttä on hajanainen ja toimintaohjelmassa mainittujen vapaaehtoistyön koordinoinnista vastaavien yhteyshenkilöiden nimeäminen luonnonsuojeluhallintoon on hyvä lähtökohta yhteistyön tiivistämiselle.

4.5 Vieraslajit

Kuten hoitosuunnitelmassa todetaan maanomistajat ja ammattimaiset toimijat ovat avainasemassa monien vieraslajien torjunnassa. Monille maanomistajille vieraslajit käsitteenä on varmasti edelleen tuntematon. Kansallinen vieraslajistrategia ja strategiaa edistävä neuvottelukunta sekä vieraslajiportaali ovat erinomaisia avauksia kansallisessa vieraslajityössä, mutta näin suuren ongelman äärellä suuren yleisön tavoittamiseen tarvitaan todella voimakasta hyvin koordinoitua viestintää. Vieraslajiportaali on toimiva pohja vieraslajiviestinnälle, mutta vielä tällä hetkellä sen tunnettavuus on pientä.

Kansallisen vieraslajiasetuksen liitteistä puuttuu useita erityisen haitallisia vieraslajeja kuten kurturuusu ja minkki, jotka ehdottomasti tarvitsisivat kansallisesti merkityksellisen haitallisen vieraslajin statuksen. Nämä epäkohdat tulisi nostaa esiin myös tässä hoitosuunnitelmassa. Lisäksi lehtojen haitalliset vieraslajit tulisi nostaa esille. Sen sijaan hirvituhojen liittäminen vieraslajiongelmatiikkaan kuulostaa erikoiselta ja se tulisi siirtää pois tästä kappaleesta esimerkiksi lukuun 4.8.1..

Pienpetoja käsittelevän kappaleen alkuun on syytä lisätä maininta minkistä ja supikoirasta, eikä todeta näitä vasta kappaleen lopussa, jolloin väärinkäsityksen riski on jo syntynyt. Muut pienpedothan Suomessa eivät ole vieraslajeja.

Vieraslajilain ja siinä mainittujen toimenpiteiden piiriin tulee ottaa ainakin seuraavat Suomessa esiintyvät haitalliset vieraskasvilajit: kurturuusu, jättipalsami, jättitatar, japanintatar, viitapihlaja-angervo, isotuomipihlaja, kanadanpiisku, karhunköynnös ja pajuasteri. Nämä muodostavat merkittävän uhan suomalaisen luonnon monimuotoisuudelle. Kumpikaan kansallisen vieraslajistrategian vastuuministeriö (MMM, YM) ei ole varannut strategian toteuttamiselle varoja. Tämä on olennaisin ongelma vieraslajien torjuntatyön ja haittojen ennaltaehkäisyn kannalta. Strategiassa luetellaan merkittäviä toimenpiteitä, jotka toteuttamalla päästäisiin työssä hyvin alkuun, mutta resurssien puuttuessa vieraslajiongelma on päässyt vain pahenemaan entisestään. Suomessa todetaan vuosittain uusia, haittaa aiheuttavia vieraslajeja.

Vieraslajeihin liittyvää vapaaehtoistoimintaa järjestettäessä olisi toivottavaa, että vieraslajien torjunnan priorisoinnissa päästäisiin tasolle, jolla kiireellisimmät alueet olisivat kaikkien nähtävissä ja torjunta myös maanomistajan puolesta olisi mahdollista aloittaa heti. Näitä kohteita voisi tarjota vapaaehtoisille talkookohteiksi.

4.6 Etäsuojelu ja siirtoistutukset

Lajien siirtoistutukset voivat olla väärin toteutettuna myös uhka lajien luonnonvaraisille kannoille; istutuksiin voidaan käyttää esimerkiksi geneettiseltä alkuperältään vääränlaista kantaa. Siksi siirtoistutusten tulee olla oikein toteutettuja, luvanvaraisia ja valvottuja.

Luonnonsuojelulaki sisältää kiellon yksilöiden haltuun ottamisesta ja siirtämisestä toiseen paikkaan, mutta metsästyslain piirissä olevien lajien osalta tarhaus- ja istutustoiminta on käytännössä säätelemätöntä. Riistalajien joukossa on useita uhanalaisia lajeja.

Toimenpide-esitys, että määritellään yleiset periaatteet lajien siirtoja ja palautuksia varten on hyvä ja tarpeellinen, mutta sen tulee kattaa myös muut kuin luonnonsuojelulain piirissä olevat lajit, kaloja unohtamatta.

4.7 Maankäytön suunnittelu

Suomessa astuu pian voimaan merialuesuunnittelua koskeva lainsäädäntö, joka on toteutettu tekemällä muutoksia maankäyttö- ja rakennuslakiin sekä lakiin Suomen talousvyöhykkeestä. Merialuesuunnittelu on alueidenkäytön suunnittelujärjestelmästä erillinen suunnittelumuoto, joka tulee koskemaan aluevesiä ja talousvyöhykettä. Tämä ei

kuitenkaan tarkoita sitä, ettei merialuesuunnittelun tulisi perustua perusteelliseen luontotietoon ja ettei sen tulisi ottaa uhanalaiset lajit ja luontotyytit huomioon. Mielestämme merialuesuunnittelun lisääminen toimenpide-ehdotukseen 4.7. olisi erittäin perusteltua. Riittävän tietopohjan varmistamiseksi vähimmäiskriteeri merialuesuunnittelussa tulisi olla VELMU-datan käyttö suunnittelussa, ja tarpeen vaatiessa lisäselvitykset uhanalaisten lajien tai luontotyyppien esiintymisen selvittämiseksi. Toimenpiteessä 4.7. mainittuja osatoimenpiteitä tulisi soveltuvin osin soveltaa myös merialuesuunnitteluun, ja maakuntien liittojen valmiuksia ja resursseja merialuesuunnittelun toteuttamiseksi tulisi selvittää. Lisäksi olisi hyvä laatia ohjeistus vedenalaisten luontoarvojen ja uhanalaisten lajien huomioimisesta merialuesuunnittelussa.

4.8.1 Uhanalaisen metsälajiston turvaaminen

4.8.1.1

Nykytilanteessa riittämättömän suojelualueverkoston kehittäminen on olennaisen tärkeää uhanalaisen metsälajiston suojelun kannalta, mutta siitä ole tässä luvussa mainintaa. Vain suojellun pinta-alan tilanne todetaan koko maan metsä- ja kitumaiden osalta. Kuitenkin monille metsälajeille nimenomaan metsämaan metsät ovat tärkein elinympäristö, joten metsämaan metsien heikon ja riittämättömän suojelutilanteen toteaminen on tässä yhteydessä paikallaan.

Tekstissä todetaan, että ”metsälajeja turvataan parhaiten niille tärkeät rakennepiirteet turvaamalla”, joka on osatotuus, mutta luonnehdintaa tulee jatkaa tarpeella suojelualueverkoston kehittämisestä.

4.8.1.2

Päivitetyn PEFC-metsänhoitostandardin uusi säästöpuumäärä on edelleen riittämätön tuoreiden tutkimustulosten mukaan.

4.8.1.3

Metsätaloustoimissa jätettävien säästöpuiden yhteydessä tulee olla mainita myös energiapuunkorjuun roolista lahoppuun määrän vähentymisessä.

Tulee huomata, että vaikka Metso-ohjelma saavuttaisi jollain aikavälillä tavoitteensa, niin se ei silti yksin riitä Etelä-Suomen kattavan suojelualueverkoston luomiseksi.

Lehtolajiston suojelun kannalta ongelmallista on metsälain kirjaus metsälakikohteiden lähtökohtaisesta pienialaisuudesta. Lajirikkautensa tähden lehtojen suojelua tulisi kehittää metsälain tasoa paremmaksi, sillä tunnettua on, etteivät pienialaiset kohteet pysty turvaamaan erikoistuneen lajiston selviämistä pitkällä aikavälillä.

4.8.3 Uhanalaisen sisävesilajiston turvaaminen

WWF katsoo, että toimenpideohjelmassa esitetyt taustatiedot sekä toimenpide-ehdotukset ovat hyviä ja kannatettavia, mutta valitettavasti ehdotus ei tarjoa tarkempaa kuvausta siitä,

miten näiden ehdotusten toimeenpano voidaan toteuttaa. Suomessa on viimevuosina laadittu useita strategioita ja suunnitelmia, joiden toimeenpano edistäisi merkittävästi uhanalaisen sisävesilajiston turvaamista. WWF huomauttaa, että strategioiden ja suunnitelmien hyvien tavoitteiden toteutuminen on epävarmaa ja hidasta, mikäli suunnitelmien konkreettiseen toimeenpanoon ei sitouduta esimerkiksi allokoimalla riittävästi resursseja tai muuttamalla suunnitelmien kanssa ristiriidassa olevaa lainsäädäntöä.

WWF huomauttaa, että Euroopan vesipolitiikan puitedirektiivin (VPD) tehokas toimeenpano on yksi keskeisimpiä keinoja turvata uhanalaista sisävesilajistoa. VPD:n tavoitteet ovat jäsenmaita velvoittavia. Tästä huolimatta Suomen kansallinen lainsäädäntö, kuten vesilaki, ei nykyisellään kaikilta osin edistä VPD:n tavoitteiden tehokasta toteuttamista. Tämä näkyy konkreettisesti esimerkiksi vesivoimalaitoksia koskevissa luvissa ja velvoitteissa.

WWF katsoo, että ehdotuksessa esitettyjen toimenpiteiden lisäksi uhanalaisen sisävesilajiston turvaamisessa keskeisenä toimenpiteenä tulee olla kansallisen lainsäädännön, kuten vesilain, tarkistaminen niin, että kansallinen lainsäädäntö edistää ja mahdollistaa Euroopan vesipolitiikan puitedirektiivin sekä vesien kunnostusta ja uhanalaisten sisävesilajien turvaamista edistävien kansallisten strategioiden ja suunnitelmien tehokkaan toimeenpanon.

4.8.4 Uhanalaisen rantalajiston turvaaminen

Rantalajiston merkittävin uhka on rantojen umpeenkasvu. Rantaelinympäristöjen umpeenkasvua kiihdyttää muun muassa laidunnuksen ja perinteisen niittotalouden väheneminen, rehevöityminen sekä vieraslajien määrän kasvu.

Maatalouden ympäristökorvausjärjestelmässä perinnebiotooppien ja luonnonlaitumien hoitoon ja kunnostamiseen tarkoitetut resurssit tulee säilyttää. Korvausta ei tule myöskään rajata koskemaan ainoastaan erityisen arvokkaita alueita vaan rantalaiduntamista tulee tukea laajemmin. Maanviljelijöiden lisäksi korvausta tulee voida hakea yhdistykset myös tulevaisuudessa. Maaseutuohjelman puitteissa erilaisia innovaatio- ja muita hankkeita laiduntamisen ja niiton kehittämiseksi tulee tukea. Innovaatiot voivat liittyä esimerkiksi rantakasvillisuuden kuten ruokon hyödyntämiseen energian- ja ravinteiden kierrätysmateriaalina. Luonnonlaitumilla laiduntava karja taas voi tuoda tuottajalle lisätuloja korkeamman lihanhinnan muodossa, mikä voi kannustaa elinkeinonharjoittajaa laiduntamiseen.

Rehevöityminen ja leväkertymät ovat rantalajiston merkittävä uhka. Pelkästään ranta-alueilla tapahtuva luonnonhoitotyö ei kaikilla alueilla ole riittävä turvaamaan rantalajiston elinympäristöjä. Oleellista on vähentää valuma-alueelta rannoille kulkeutuvaa ravinnekuormaa. Rantaelinympäristöjen kunnostukset tulee ottaa osaksi valuma-alue suunnittelua, jossa huomioidaan myös ravinnekuormituksen leikkaamistoimet.

Alueelliset vesienhoitosuunnitelmat vesien hyvän ekologisen tilan saavuttamiseksi toimivat ylätasoin ohjenuorana vesiensuojelutoimista vesistöaluetasolla.

Kunnostustoimien lisäksi tärkeää on varmistaa olemassa olevien arvokkaiden elinympäristöjen suojelu. Pienvesien rantalajiston arvokkaiden elinympäristöjen suojelu tulee varmistaa riittävällä METSO- rahoituksella.

4.8.5 Lintuvesien ja muiden kosteikkojen uhanalaisen lajiston turvaaminen

Kosteikkoja uhkaa osin samat ongelmat kuin rantaelinympäristöjäkin. Kosteikkolajiston elinympäristöjä uhkaa rehevöityminen, umpeenkasvu sekä ojitus. Lintuvesien ja muiden kosteikkojen lajiston suojelu tulee liittää osaksi laajempaa valuma-alueen suunnittelua. Valuma-alueen suunnittelussa tulee ottaa huomioon myös valuma-alueella olevat ojitetut suoalueet ja erityisesti ”turhaan ojitettu” alueet. Ennallistamalla näitä alueita saadaan lisää elinympäristöjä uhanalaiselle kosteikkolajistolle. Ennallistamistoimien lisäksi olemassa oleville kosteikkoalueille tulee laatia hoitosuunnitelma toteutusaikatauluineen. Valuma-alueen vesiensuojelutoimenpiteet ravinnekuormituksen leikkaamiseksi ja laidunnuksen tukeminen turvaavat myös lintuvesien ja muiden kosteikkomaisten alueiden lajistoa.

Maatalouden ympäristökorvausjärjestelmän tuki maatalouden kosteikkojen perustamiseen tulee säilyttää. Tuen tulee olla niin viljelijöiden kuin erilaisten yhdistystenkin haettavissa myös tulevaisuudessa. Maatalouden kosteikkojen perustamisen pullonkaula on muun muassa kosteikkosuunnittelijoiden vähyys. Suunnittelijoiden koulutusta ja yleisempää tiedottamista kosteikkojen perustamisen hyödyistä on tärkeää jatkaa. Maatalouden monivaikutteiset kosteikot tukevat luontaisten kosteikkojen hyötyjä lajistolle.

Olemassa olevien lintuvesien ja muiden kosteikkojen kunnostamiseksi perustettava valtakunnallinen hanke on kannatettava nopeiden tuloksien aikaansaamiseksi. Erityisesti hoitoa vaativien elinympäristöjen ylläpitämiseksi on kuitenkin tärkeää, että hankkeen päättymisen jälkeen hoidon jatkuvuus voidaan turvata. Tavoitetta voidaan edistää muun muassa perustamalla uusia tai osallistamalla olemassa olevia paikallisia suojeluyhdistyksiä, kyläyhdistyksiä, metsästyseuroja tai muita luonnonhoidosta kiinnostuneita paikallisia tahoja.

4.8.7 Uhanalaisen tunturiluonnon suojelu

Tekstissä mm. ” Vapaaseen laiduntamiseen perustuva poronhoito ei pääsääntöisesti ole ongelmallista uhanalaisten lajien tai niiden elinympäristöjen kannalta. Haittoja koituu ainoastaan, jos lajistollisesti herkille alueille kohdistuu ylilaidunnusta.”, ”Porolaidunnus ylläpitää tunturipaljakoiden avoimuutta vastavoimana lämpenevän ilmaston aiheuttamille kasvillisuuden muutoksille. Ylilaidunnuksesta johtuva kuluminen voi kuitenkin uhata lajistollisesti arvokkaimpia kohteita, joiden turvaamisesta tulisi sopia yhteistyössä toimijoiden kesken.”, ” Uhanalaisen tunturilajiston tilan parantamiseksi tulisi sopia porojen

lisäruokinnan rajoittamisesta lajistollisesti arvokkaimmilla kohteilla ja mahdollisesti liian voimakkaan laidunnuksen ohjaamisesta pois herkimmiltä kohteilta.” ja toimenpide-esitys 42 ” Varmistetaan yhteistyössä paliskuntien ja Saamelaiskäräjien kanssa, että lajistollisesti arvokkaimpien kohteiden lajisto ei vaarannu liiallisen porolaidunnuksen vuoksi huomioiden samalla porojen vapaaseen laidunnukseen perustuvan saamelaisten perinteisen elämäntavanjatkumisen edellytykset. Kiinnitetään huomiota erityisesti kalkkialueiden laidunpaineen voimakkuuteen. ”

Esitys vähättelee laajamittaisen porojen ylilaidunnuksen vaikutuksia uhanalaiseen lajistoon. Paikallisten, suoraan uhanalaisten lajien esiintymiin kohdistuvien vaikutusten lisäksi lähes koko Tunturi-Lappiin ulottuvalla porojen ylilaidunnuksella on myös ekosysteemitason vaikutuksia, jotka ohitetaan esityksessä lähes kokonaan. Suomen luontotyyppien uhanalaisuusarvion¹ mukaan yli kaksi kolmasosaa tunturiluontotyypeistä on uhanalaisia tai silmälläpidettäviä, ja tärkein syy niiden uhanalaistumiseen on liian voimakas porolaidunnus. Porojen ylilaidunnus on uhanalaistumisen syynä lähes 60 %:lla uhanalaisiksi ja silmälläpidettäviksi arvioitujen tunturiluontotyyppien lukumäärästä ja jopa 99 %:lla niiden pinta-alasta. Ylilaidunnuksen vaikutuksia uhanalaiseen lajistoon on tutkittu vähän, mutta luontotyyppien uhanalaisuusarvion perusteella on täysi syy olettaa, että uhanalaisen tunturilajiston tehokkaan suojelun kannalta esitetty toimenpide 42 on riittämätön ja liian epäselvä. Esimerkiksi toimenpide-esityksen kohta ”Kiinnitetään huomiota erityisesti kalkkialueiden laidunpaineen voimakkuuteen” ei edellytä poistamaan porojen ylilaidunnusta edes lajistollisesti arvokkaimmilla kalkkialueilla. Lisäksi toimenpiteen rajoittaminen esitetyllä tavalla vain joihinkin lajistollisesti arvokkaimpiin kohteisiin ei riitä, koska ylilaidunnus on niin laajamittaista, vaan toimenpiteitä tulee kohdistaa lajistoltaan kaikkien arvokkaimpien kohteiden ”täsmäsuojelun” lisäksi ylilaidunnusta aiheuttavien poromäärien vähentämiseen yleensä esimerkiksi puuttamalla tehokkaasti suurimman sallitun eloporomäärän ylityksiin.

4.8.8 Perinne-, maatalous- ja uuselinympäristöjen uhanalaisen lajiston turvaaminen

Hoitosuunnitelmassa esitetyt toimenpiteet hoitokohteiden priorisoinnista ja kohteiden pinta-alojen kasvattamisesta ovat erittäin kannatettavia. WWF näkee, että perinneympäristöjen hoidon suurimpia haasteita on aluekohtaisen, hoitosuunnitelman mukaisen hoidon jatkuvuuden takaaminen.

Perinneympäristöjen ja luonnonlaitumien kunnostamisen ja hoidon säilyttäminen osana maatalouden ympäristökorvausjärjestelmää tulee varmistaa. Maatalousympäristöjen uhanalaisen lajiston elinolosuhteita tulee parantaa myös mahdollistamalla pellolla tehtäviä

---

¹ Raunio, A., Schulman, A. & Kontula, T. (toim.). 2008. Suomen luontotyyppien uhanalaisuus. Suomen ympäristökeskus, Helsinki. Suomen ympäristö 8/2008. Osat 1 ja 2. 264 + 572 s.

lajistoa hyödyttäviä toimia. Tällaisia ovat esimerkiksi monipuolinen viljelykierto, talviaikainen kasvipeitteisyys ja erilaiset pellolle jätettävät nurmikaistaleet.

Metsähallitus vastaa maamme merkittävimpien perinneympäristöjen hoidosta ja Metsähallituksen resurssien riittävyys on huolenaihe, joka tulisi nostaa esiin myös tässä hoitosuunnitelmassa. Metsähallituksen organisaatiouudistusten johdosta on mahdollista, että pitkäjänteinen työ esimerkiksi Saaristomeren perinneympäristöjen kunnossa pitämiseksi jää jatkossa vähemmälle huomiolle.

Uuselinympäristöille ja muille luonnon monimuotoisuutta lisääville alueille, kuten peltojen metsäsaarekkeille tulee olla mahdollista hakea korvausta rahoitusinstrumentista, joka ei rajaudu ainoastaan maanviljelijöihin.

Kommentteja liitetaulukoihin:

24

Metso-ohjelman lisäksi suojelunarvoiseksi todettujen valtion ja muiden julkisyhteisöjen omistamien metsien suojelua edistetään. Valtion retkeilyalueilla lopetetaan metsätalouden harjoittaminen, ja niiden statuksen muuttamista kansallispuistoiksi selvitetään.

26

Metsäneuvonnassa kehotetaan varovaisuuteen energiapuunkorjuun suhteen, jotta riittävästi erikokoista lahoppuuta jäisi käsittelyalalle. Kannot suositellaan jätettäväksi kokonaan korjaamatta. Maanmuokkauksessa neuvotaan käyttämään mahdollisimman kevyitä menetelmiä. Säästöpuita kehotetaan jättämään selvästi enemmän kuin mitä metsäsertifiointistandardit edellyttävät.

28

Kohdassa mainittuihin monimuotoisuuden kannalta tärkeisiin lehtipuihin tulee lisätä tervaleppä, joka tuoreiden tutkimusten mukaan on lajistollisesti merkittävä puulaji.

4.8.2.1 sekä liitetaulukko 31

Soidensuojelun täydennysohjelman täysimääräinen toteuttaminen alkuperäisten suunnitelmien mukaisesti.

Metsäneuvonnassa tulee kannustaa maanomistajia luopumaan uudis- ja täydennysojituksista, sekä välttämään kunnostusojituksia.

Helsingissä 5.9.2016

Jari Luukkonen
Suojelujohtaja

Petteri Tolvanen
Ohjelmapäällikkö